

In je Uppie: ontmoeten, stilstaan, herkennen en uiten

Door Prof. Dr. Maurice de Greef

UP! organiseert als middel tegen eenzaamheid een kleinschalige laagdrempelige empowerment-bijeenkomst, genaamd *In je Uppie*. Het is een gesprek over een specifiek thema, dat ertoe doet als je ouder wordt en wat kan leiden tot openheid over gedeelde ervaringen en nieuwe inzichten voor de mensen die meedoen.

De aanwezige ouderen delen ervaringen, daartoe aangemoedigd door de gespreksleider, die bij voorkeur uit de regio afkomstig is en de taal en gebruiken kent.

De bijeenkomsten gaan over schurende thema's, zoals schaamte, spijt, schuld, liefde, rouw en vriendschap.

Wat is de impact van deze bijeenkomsten? De *UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie* van de Vrije Universiteit Brussel is gevraagd om door middel van een evaluatieonderzoek de impact van *In je Uppie* in kaart te brengen.

Ontmoeting en veiligheid leiden tot stilstaan, uiten en herkennen

Uit de resultaten blijkt, dat deelname aan *In je Uppie* tot verschillende resultaten leidt onder de deelnemers. Allereerst wordt duidelijk, dat vrijwel alle deelnemers¹ aangeven (29 van de 31) dat ze andere mensen ontmoeten in een veilige sfeer en deelnemen aan een groepsproces. Een deelnemer geeft aan dat de behoefte bijvoorbeeld groot was om andere mensen te ontmoeten en dat *In je Uppie* in die behoefte voorziet: "Het sprak me meteen heel erg aan en waarom, omdat ik een nogal allene figuur ben. Ik woon alleen, ik ben alleen en een eenzame figuur en het leek me fantastisch om met andere ouderen van gedachten of gevoelens te kunnen

Maurice de Greef is leerstoelhouder *UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie* aan de Vrije Universiteit Brussel, onderzoeker en adviseur van Artéduc en extern onderzoeker aan Maastricht University. Momenteel is hij landelijk en in Europa vooral bekend door het succesvolle impact onderzoek van Volwasseneneducatie. Daarnaast is hij onderwijsadviseur en begeleidt hij instellingen en gemeenten als trainer, discussieleider en procesmanager om educatieve, welzijns- en onderwijsdiensten voor kwetsbaren (laagopgeleiden, laaggeletterden, ouderen, risicojongeren en vluchtelingen) in de samenleving te verbeteren. Inmiddels heeft hij in diverse Europese landen onderzoek gedaan naar de impact van leertrajecten en ook een Europese studie gedaan naar het leerstelsel voor volwassenen.

wisselen over dit onderwerp 'spijt'. Welk onderwerp het ook geweest zou zijn, het belangrijkste was dat ik kon delen, dat ik in een groep zou zitten met andere mensen en dat ik kon delen. Daarom nam ik daaraan deel".

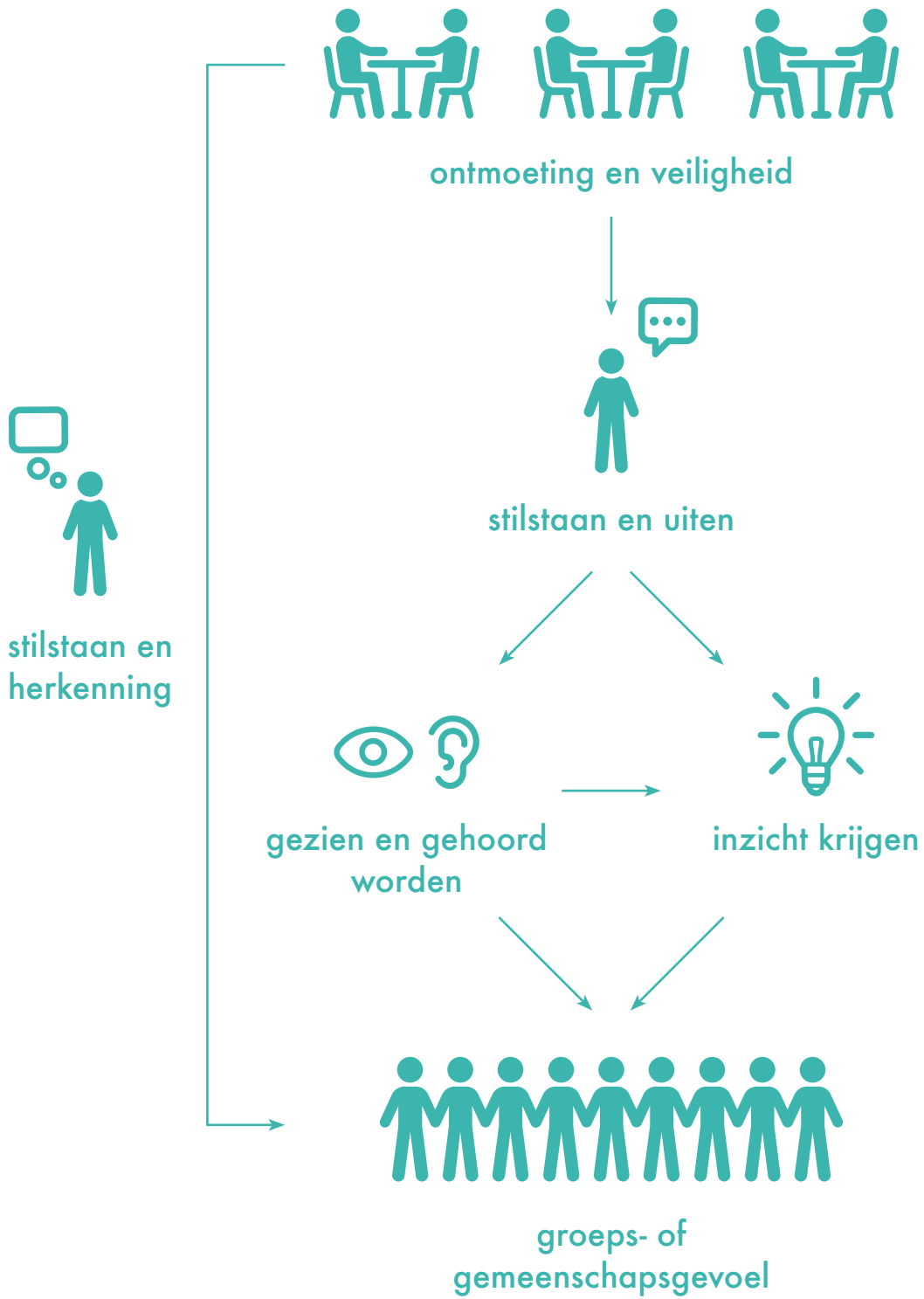
Deze ontmoeting met anderen in een veilige sfeer leidt bij de meeste deelnemers (19 van de 31) tot de mogelijkheid bij een inhoudelijk belangrijk onderwerp stil te kunnen staan. Sommige deelnemers geven aan dat dat voor herkenning zorgt: "Nou ja, net zoals die mevrouw die zegt dat ze er zo'n spijt van had dat ze de, dat ze toen haar man overleden was, dat ze pas tot de ontdekking kwam hoe het bij haar ouders, dat ze niet meer gesteund was en zo, dat ze niet meer gesteund had en zo, ja, ja, dat herken je dan".

Anderen geven aan, dat het hen juist uitnodigt om zelf ook dingen te uiten, zoals iemand aangeeft: "En het verrassende was voor mij, dat ik zowel bij het thema 'familie' als bij het thema 'afscheid' kon ik toch mijn

visie kwijt. Wat, ja, niet algemeen gebruikelijk is en meestal doe ik het één op één, maar degene die het gesprek leidde, zowel de ene als de andere keer, die gaven toch, ja, een heel veilig gevoel dat ik, ja, mijn niet alledaagse mening toch op tafel kon leggen".

Daarnaast spreken 16 van de 39 deelnemers – vooral die mensen die zich konden uiten – van een gevoel van gezien en gehoord worden: "Het was echt een soort openbaring, dat iedereen luistert ook. En ja, je hebt niet het gevoel dat je iets raars vertelt of zo. En je krijgt ook andere mensen, ja, die hebben dan ook een mening daarover en allemaal heel positief".

¹ De uitspraken hebben betrekking op specifieke respondenten, voor de leesbaarheid spreken we hier van deelnemer, wat betrekking kan hebben op een man of een vrouw. De uitspraken van de respondenten zijn letterlijk opgenomen.

Voor het kwalitatieve onderzoek is op basis van de richtlijnen van het fenomenografisch onderzoek een interviewtechniek met open vragen gehanteerd. Hierbij staat het "diepte-interview" centraal, zodat de respondenten aangemoedigd worden om het te onderzoeken fenomeen te bediscussieren (Booth, 1997). Om subjectieve waarneming te voorkomen is een team van 6 tot 7 onderzoekers samengesteld, dat samen via een plenaire instructie geïnformeerd is over de procedure van afname. Elk interview duurde circa 45 minuten, waarbij vooraf vragen zijn vastgesteld bestaande uit 12 hoofdvragen aangevuld met doorvraagvragen. Alle 31 interviews zijn opgenomen. Op basis van de audiobestanden zijn

transcripties gemaakt, die woord voor woord zijn uitgewerkt. Elke transcriptie is uitgewerkt via een identiek format om een goede vergelijking te kunnen maken tijdens de analyse. Om een gedegen onderzoeksanalyse te kunnen doen, zijn de analysestappen van de fenomenografie doorlopen die Marton et al. (1997) beschrijven. Om bias te voorkomen zijn de resultaten van de onderzoeksanalyse van elke onderzoeker besproken door middel van een onderzoekertriangulatie en een peerreview (Eisner, 1998). Dit houdt in dat allereerst elke onderzoeker afzonderlijk een aantal interviews heeft doorgenomen en geanalyseerd en vervolgens een aantal categorieën van betekenissen heeft gemaakt. In sub-

groepen van onderzoekers zijn de resultaten van deze analyse besproken. Uiteindelijk zijn de verschillende categorieën vastgesteld na het verkrijgen van een consensus (Marton, 1992). Ten slotte is intersubjectiviteit voorkomen door een peerreview te realiseren op de verschillende categorieën van resultaten. Een externe onderzoeker (die gespecialiseerd is in dit thema) heeft alle transcripties doorgenomen en wederom categorieën van percepties samengesteld. Deze indeling is naast de indeling van het onderzoeksteam gelegd en uiteindelijk zijn de categorieën van resultaten vastgesteld in een zogenoemde "outcomespace". Deze outcomespace vormt de basis voor de resultaten van dit onderzoek.

Bijna een derde deel van de deelnemers (9 van de 31) krijgt daardoor ook meer inzicht in zichzelf, maar dat hoeft niet altijd te komen doordat ze zichzelf uiten. Een man geeft bijvoorbeeld aan dat deelname aan *In je Uppie* hem heeft geleerd dat hij voortaan anderen minder snel moet beoordelen: "Ik geloof het wel. Ik denk wel dat je mensen niet altijd moet beoordelen op hoe ze zijn, maar zoals ik al zei daarnet, maar dat je niet iedereen moet beoordelen op hun uiterlijk en doen en laten. Dus, dat je niet direct een oordeel hebt als iemand raar doet of nors is (...). Waarom doet iemand zo, waar komt het door? Als je er iets van weet dan kijk je er anders naar".

Ten slotte geven 8 van de 39 deelnemers aan, dat ze het gevoel hebben gekregen bij een groep of gemeenschap te horen, doordat ze zich in de meeste gevallen hebben kunnen uiten: "Ja, ik vind het erg leerzaam. Ik ben helemaal de laatste tijd enorm aan het veranderen en ik weet zeker dat dat ook een onderdeel

(...) is van *In je Uppie*. Door gewoon heel veel dingen buiten de deur te doen en dat geeft mij een heel goed gevoel dat ik weer een onderdeel van de maatschappij ben. En '*In je Uppie*' maakt er ook een onderdeel van uit".

Het een leidt tot het ander

Het figuur hiernaast geeft een overzicht van de resultaten, die mensen ervaren door deelname aan *In je Uppie*. Tegelijkertijd geeft het ook aan, dat het één tot het ander kan leiden. Doordat deelnemers bijvoorbeeld ergens bij stilstaan en zich uiten, kan dat voor de een leiden tot je gehoord en gezien voelen en voor de ander tot je onderdeel van een gemeenschap of groep voelen. Bij een deel van de deelnemers leidt het stilstaan bij een onderwerp bijvoorbeeld tot herkenning.

Samenvattend wordt duidelijk, dat het merendeel van de deelnemers ervaart dat ze stil kunnen staan bij een onderwerp en dingen herkennen of zich uiten. Ongeveer de helft van de deelnemers ervaart gezien en

gehoord te worden en een kleiner deel krijgt nieuwe inzichten over zichzelf of heeft het gevoel bij een groep of gemeenschap te horen.

Referenties

- Booth, S. (1997). On phenomenography, learning and teaching. *Higher Education Research & Development*, 16 (2), 134 - 158. In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 461.
- Eisner, E. W. (1998). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Upper Saddle River, NJ: Merrill / Prentice-Hall.
- Marton, F. (1992) Phenomenography and "the art of teaching all things to all men". *Qualitative Studies in Education*, 5, 253 - 267.
- Marton, F., Watkins, D. & Tang, C. (1997). Discontinuities and continuities in the experience of learning: an interview study of high-school students in Hong Kong. *Learning and Instruction*, vol. 7 (1), 21 - 48.